

УДК 342.9:349.951

О. О. Сурілова

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ

В Україні болючою проблемою, яка потребує негайного вирішення, є вдосконалення правового регулювання видобутку бурштину. Значний інтерес до цієї проблеми обумовлений тим, що Україна має значні поклади бурштинової сировини¹, за відсутності ефективних правових механізмів їх використання. В результаті, в останні роки поширився незаконний видобуток бурштину, який має соціально-економічні та юридичні передумови. Заплутане правове регулювання, важка соціально-економічна ситуація в бурштиноносному регіоні (безробіття, зниження рівня життя населення, підвищення рівня захворюваності в результаті недотримання техніки безпеки та важких умов праці, складна криміногенна ситуація) призвели до тінізації видобутку. Місцеві мешканці змушені заробляти незаконним видобутком бурштину, оскільки іншої роботи немає. В результаті, як констатує Г.І. Рудько, українські компанії, які мають державні ліцензії на видобуток бурштину, щорічно видобувають близько 4 т цього мінералу. Набагато більше його викопують старателі на незаконних промислах, які держава не контролює (об'єми незаконного видобутку бурштину сягають від 120 до 300 т на рік) [1, с. 21]. Держава потерпає від самовільного видобування бурштину, втрачає мільйони гривень з державного бюджету, оскільки зараз жодної копійки держава не отримує за проданих за кордон нелегальний бурштин [2, с. 43].

Крім того, самовільний видобуток спричиняє негативні екологічні наслідки, призводить до зубожіння, псування та втрати промислового значення родовищ.

Проблема, як слушно зауважує В.В. Галуцько, пов'язана із законодавчою неврегульованістю, «паралічем» механізму державного управління та нерозвиненістю засад громадянського суспільства [3, с. 76]. В цих умовах необхідним є врегулювання геологічного вивчення бурштиноносних надр, розробка ефективного механізму їх використання для видобутку бурштину.

Певні аспекти проблеми досліджувалися українськими науковцями, серед яких О.Ю. Волкович, О.В. Гулак, В.В. Галуцько, П.В. Діхтієвський,

---

¹Поклади бурштину за даними Держгеонадр України зосереджені у правобережній частині Полісся – Прип'ятському бурштиноносному басейні (північна частина Волинської, Рівненської, Житомирської і Київської областей).

С.О. Короед, І.М. Риженко, О.А. Черненко, однак вона є далекою від вирішення, перш за все тому, що не розглядається комплексно в контексті стратегії сталого розвитку України 2020 [4], зокрема сталого розвитку бурштиноносних регіонів.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі здійснення всебічного аналізу наявних підходів до правового регулювання використання надр з метою видобутку бурштину, визначити правові засоби забезпечення сталого розвитку бурштиноносних регіонів, захисту громадських інтересів та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання в зазначеній сфері.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку України 2020, сталий розвиток передбачає стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом з одночасним підвищенням стандартів життя, що є надзвичайно актуальним для бурштиноносних регіонів, адже, як вже зазначалося нами, саме їх соціально-економічні проблеми є головною причиною розквіту незаконного видобутку бурштину. Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Відповідальність влади полягає у забезпеченні балансу інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, у тому, щоб просто, прозоро та якісно працювати за новими підходами, гарантувати дотримання прав людини. Бізнес є відповідальним за підтримку та розвиток держави, бізнес-середовища та громадянського суспільства, за ефективне інвестування в економіку держави та сумлінну сплату податків. Відповідальність громадянського суспільства полягає у неухильному додержанні Конституції та законів України. Найбільш дієвим засобом досягнення сталого розвитку є достатнє та ефективне правове регулювання.

Згідно з метою цієї статті, доцільним буде розуміти під правовим регулюванням здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону та розвиток [5, с. 488], а під правовими засобами – сукупність прийомів і способів, за допомогою яких держава в особі вповноважених органів влади впливає на суспільні відносини [6, с. 70]. Саме цей підхід ми будемо застосовувати під час дослідження правових засобів сталого розвитку бурштиноносних регіонів, які пропонуємо розуміти як сукупність установлених нормами права прийомів (спеціальних дій), за допомогою яких держава в особі уповноважених органів забезпечує сталий розвиток бурштиноносних районів, здійснює вплив на відносини в галузі геологічної розвідки родовищ та видобутку бурштину з метою забезпечення раціонального використання надр, охорони прав і законних інтересів громадян, забезпечення охорони надр і довкілля під час здійснення видобутку та відновлення деградованих в результаті хижацького видобутку земельних ділянок, лісових та водних ресурсів.

З метою забезпечення сталого економічного розвитку регіонів розташування покладів, добробуту населення, відновлення деградованих ділянок необхідно вбачається розробка господарсько-правового механізму їх сталого розвитку, який, як слушно відмітили Г.Д. Джумагельдієва та

М.С. Кожух, є своєрідним результатом поєднання господарського механізму і механізму господарсько-правового регулювання, як сукупності правових засобів, за допомогою яких забезпечується регулюючий вплив на суспільні відносини, що виникають при здійсненні господарської діяльності та управлінні нею [7, с. 85].

Зазначимо, що спроби вирішити проблему шляхом легалізації старательського видобутку бурштину та прийняття ряду нормативних документів, які встановлюють особливий порядок використання надр для цієї мети, в той час, коли існує розгалужене законодавство, що регулює порядок надання надр в користування для геологічного вивчення та видобутку корисних копалин та встановлює вимоги щодо екологічної безпеки надрокористування, не сприяють вирішенню проблеми.

У 2015р. в м. Київ відбулася науково-практична конференція «Проблеми легалізації видобутку бурштину місцевими жителями», учасники якої приклали немало зусиль, аргументуючи необхідність вирішення проблеми саме таким шляхом.

Так, П.В. Діхтієвський і І.І. Горин вважають, що потрібно спростити отримання старателями дозвільних документів, що дасть змогу в найкоротший термін забезпечити їх зайнятість у сфері індивідуального видобування корисних копалин [8, с. 52], а В.В. Галуцько пропонує увести в законодавство категорію місцевого старателя у розумінні, того, що це громадян України, який зареєстрований і проживає в населених пунктах, які розміщені на покладах бурштину, здійснює видобуток і первинну реалізацію бурштину та відшкодування завданих збитків природі в результаті такої діяльності, а також визначити форми, способи та процедури здійснення ними видобутку бурштину, сплати податків та відновлення нанесеної шкоди природі, однак, відчуваючи хибність такого підходу, у тій же статті констатує, що найбільш бажаним для України є великомасштабний видобуток на основі нових сучасних технологій та залучення масштабних інвестицій, що, однак, є неможливим за умови незадовільного захисту права власності (інвестицій), корупції, відсутності нормального трудового кодексу та взагалі адекватного для іноземних інвестицій законодавства та традицій взаємодії бізнесу і влади [9, с. 31–32].

На нашу думку, неприпустимо виправдовувати легалізацію старательського видобутку неспроможністю держави забезпечити законність та правопорядок, який розглядається в літературі як фактор і умова цивілізованого життя людей, і через суспільно-просторове буття самої людини виникає і стверджується там, де відбувається її суспільна життєдіяльність [10, с. 64]. Адже Україна прагне наближення до стандартів правової держави, що стає можливим, як слушно зауважує А.П. Заєць, тільки завдяки ефективному функціонуванню влади з дотриманням вимог закону й забезпечення його верховенства в діяльності держави та усіх сферах суспільного життя відповідно до законів суспільної етики [11, с. 172–210].

Слід звернути увагу і на те, що старателі не мають високотехнологічного обладнання та коштів на його придбання, а екскаватори та мотопомпи,

які зазвичай застосовуються, руйнують бурштинові поклади, знищують родючий ґрунт, рослинність, біо-розмаїття, водні ресурси, що в свою чергу негативно впливає на клімат.

Вважаємо, що тільки високотехнологічний видобуток бурштину крупними надрокористувачами, який дозволяє досягти високої продуктивності та ефективності при мінімалізації екологічних ризиків, може забезпечити економічні, екологічні та соціальні інтереси держави та суспільства в цій сфері, тим більше, що в Україні є такі технології [12], а проблема полягає у забезпеченні законності та правопорядку у бурштиноносних регіонах Рівненської, Волинської, Житомирської областей та створенні механізмів залучення інвестицій.

Перш за все, держава має забезпечити законність, припинити незаконний видобуток бурштину, що є можливим тільки при умові вирішення проблеми зайнятості місцевого населення, як елементу сталого розвитку. Для вирішення цієї задачі доцільним є запровадження механізмів державно-приватного партнерства з метою сталого розвитку цих регіонів створення сучасної інфраструктури, запровадження енергоефективних технологій; реалізації проектів у сфері освіти, науки, рекреації. Не можна залишити місцевих жителів без джерел існування, тому необхідно запровадити заходи на перехідний період. Доречним буде створення фонду цивільних дивідендів, положення щодо якого ми пропонуємо розробити [13]. Це забезпечить матеріальну підтримку місцевим жителям. Їх можливо також залучати до робіт з рекультивациі порушених земель.

Ми також наголошуємо на тому, що належне врегулювання питань реалізації та переробки видобутої сировини є необхідною умовою сталого розвитку бурштиноносних регіонів та всієї України, оскільки не тільки сприятиме припиненню нелегального видобутку, а й підвищить рівень надходжень до бюджетів всіх рівнів.

Для забезпечення сталого розвитку бурштиноносних регіонів та залучення інвестицій слід широко застосовувати державно-приватне партнерство. Державно-приватне партнерство є рівноправним і взаємовигідним співробітництвом між державою, територіальними громадами та приватними інвесторами у контексті реалізації проектів, спрямованих на вирішення важливих соціально-економічних проблем. У сучасному розумінні партнерство державного і приватного секторів означає таку форму співпраці між державними органами влади та світом бізнесу, що має на меті забезпечити фінансування, будівництво, відновлення, управління або утримання інфраструктури чи надання суспільних послуг. Мета такого партнерства полягає в поєднанні найкращих аспектів державного і приватного секторів для спільної вигоди, а різноманіття видів, форм і сфер застосування державно-приватного партнерства роблять його універсальним механізмом для рішення низки довгострокових завдань – від створення і розвитку інфраструктури до розробки та адаптації нових перспективних технологій. Механізм державно-приватного партнерства формує підґрунтя для спільної відповідальності держави, громади і бізнесу за сталий розвиток бурштиноносних регіонів, перш за все використання надр для видобутку бурштину.

Державно-приватне партнерство застосовується в таких сферах, як пошук, розвідка родовищ корисних копалин і їх видобування, крім таких, що здійснюються на умовах угод про розподіл продукції; транспортування й постачання тепла та розподіл і постачання природного газу; будівництво й/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, тунелів і метрополітенів, річкових портів та їх інфраструктури; поводження з відходами, крім збирання та перевезення, а також за рішенням державного партнера в інших сферах діяльності, крім видів господарської діяльності, які, відповідно до закону, дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям [14]. Розвиток всіх цих напрямів дозволить забезпечити сталий розвиток регіонів знаходження покладів бурштину, зокрема зайнятість населення, у якого не буде необхідності займатися незаконним промислом.

Державно-приватне партнерство, відповідно Закону України, це співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних і комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом та іншими законодавчими актами, відповідає ознакам державно-приватного партнерства. Державно-приватне партнерство володіє значним потенціалом у сфері вирішення соціальних, економічних, екологічних проблем територій на взаємовигідній основі, являє собою перспективний напрям розвитку публічного адміністрування у сфері використання і охорони надр.

У рамках здійснення державно-приватного партнерства, відповідно законодавству можуть укладатися договори про концесію; управління майном (виключно за умови передбачення в договорі, укладеному в рамках державно-приватного партнерства, інвестиційних зобов'язань приватного партнера); спільну діяльність; інші договори.

Щодо договорів про концесію, вони є адміністративно-правовими договорами, тому не можуть укладатися в рамках державно-приватного партнерства, адже їх укладання порушує основний принцип здійснення державно-приватного партнерства – рівність перед законом державних і приватних партнерів.

Стосовно договорів про управління майном, відповідно до ст. 1029 Цивільного кодексу України за договором управління майном, одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителю) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача). Відповідно ст. 1032 ЦК України, установником управління є власник майна. Державні органи та органи місцевого самоврядування не є такими. Власником надр є Український народ. Отже договори управління майном не можуть укладатися

щодо такого предмету, як надра та в сфері пошуку, розвідки родовищ корисних копалин та їх видобування.

Ст. 1130 Цивільного Кодексу України проголошує, що за договором про спільну діяльність сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законам. Спільна діяльність може здійснюватися на основі об'єднання вкладів учасників або без об'єднання вкладів учасників. Саме такі договори доцільно використовувати як основу здійснення державно-приватного партнерства [15].

Важливим показником сталого розвитку є забезпечення законності та правопорядку. У цьому контексті слід розвивати інститут юридичної відповідальності за незаконний видобуток бурштину, зокрема адміністративної та кримінальної відповідальності.

Способи учинення незаконного видобування бурштину, особливості розслідування незаконного видобування корисних копалин (бурштину-сирю) досліджувалися українськими правниками [16; 17].

Ми погоджуємося з В.І. Василичуком щодо недоцільності виділення кримінальної відповідальності за незаконний видобуток бурштину в окрему статтю Кримінального кодексу України та наголошуємо на ширшому та послідовному застосуванні кримінальної відповідальності в цій сфері за ст. 240 ККУ, більш ефективному застосуванні адміністративної відповідальності та неухильному відшкодуванні майнової та екологічної шкоди, спричиненої незаконним видобутком бурштину.

Кримінальна відповідальність передбачена за порушення встановлених правил охорони надр, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля, а також за незаконне видобування корисних копалин загальнодержавного значення.

Адміністративна відповідальність за незаконний видобуток бурштину передбачена ст. 47 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Порушення права державної власності на надра», яка фактично містить два складники: самовільне користування надрами та укладення угод, що в прямій або прихованій формі порушують право власності на надра. По-перше, варто звернути увагу на некоректну назву статті, адже надра є виключною власністю українського народу, тому назву цієї статті варто скорегувати відповідним чином. Під самовільним надрокористуванням треба розуміти використання надр без отримання спеціального дозволу й гірничого відводу у випадках, коли надання гірничого відводу визнається необхідним. Самовільним визнається користування надрами незалежно від мети надрокористування за зазначених умов. Самовільне користування надрами, тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ч. 1 ст. 57 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає адміністративну відповідальність за невиконання правил охорони надр і вимог щодо охорони довкілля, будівель і споруд від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами.

Після створення передумов для організації геологічного вивчення та видобутку бурштину слід вирішити питання сталого видобутку і використання бурштинових покладів.

Вирішити проблему намагаються шляхом прийняття спеціального закону. Був розроблений проект закону «Про видобування та реалізацію бурштину». Однак цей проект не був прийнятий, оскільки його прийняття створювало б додаткові ризики для країни, наприклад, узаконювало б усі негативні явища в сфері охорони довкілля, присутні зараз при нелегальному видобутку бурштину [18]. Зазначимо, що у проекті закону було передбачено легалізацію старательського видобутку, що є неприпустимим оскільки такий видобуток сприяв би створенню корупційних схем в цій сфері та, як вже було зазначено, перешкоджав би впровадженню сучасних технологій.

Бурштин є корисною копалиною загальнодержавного значення відповідно Постанови Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827 «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення» [19], тому надання надр для геологічного вивчення та видобутку бурштину передбачено Порядком надання спеціальних дозволів на користування надрами та здійснюється Держгеонадрами [20].

В Україні також діє Закон «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними», який визначає правові основи і принципи державного регулювання видобутку, виробництва, використання, зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контролю за операціями з ними [21], до сфери дії якого належить і бурштин. Прийняття спеціального закону з метою врегулювання видобутку бурштину недоречно, оскільки посилить проблему, а ніяк не сприятиме її вирішенню.

Підсумовуючи викладене, зазначимо:

1) вирішення проблеми правового регулювання видобутку бурштину в Україні має відбуватися в руслі концепції сталого розвитку України, зокрема бурштиноносних регіонів;

2) використання надр з метою видобутку бурштину має здійснюватися на основі новітніх технологій крупними надрокористувачами. Щодо старательського видобутку, то його легалізація неприпустима;

3) Забезпечення законності та правопорядку в цій сфері є необхідною умовою сталого розвитку бурштиноносних регіонів та держави в цілому.

Література

1. Рудько Г.І. Родовища бурштину України та перспективи їх освоєння. Мінеральні ресурси України. 2017. № 2. С. 18–21.
2. Гулак О.В., Граб Р.А. До питання організаційно-правового упорядкування видобутку бурштину в Україні: виклики сьогодення. Проблеми легалізації видобутку бурштину місцевими жителями: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 11 вересня 2015 р. / Ред. кол. В.В. Галуцько, І.В. Гиренко, О.Ю. Дрозд, С.О. Короєд та ін. К.: «МП Леся», 2015. 136 с. С. 42–46.
3. Галуцько В.В. Правовий стан і напрями законодавчого вдосконалення видобутку бурштину в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. Випуск 1, 2015. С. 75–81.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України від 12.01.2015. № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.

5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник: пер. з рос. Х.: Консум, 2001. 656 с.
6. Шевченко Л.В. Правові засоби забезпечення цивільного захисту населення. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2011. № 2(2). С. 69–76. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.
7. Джумагельдієва Г.Д. Кожух М.С. Господарсько-правовий механізм продовольчого забезпечення: правова сутність та структура. Вісник Академії адвокатури України. 2013. Число 1. С. 83–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2013_1_15.
8. Діхтієвський П.В., Горин І.І. Правові ознаки законодавчого забезпечення легалізації видобутку бурштину. Проблеми легалізації видобутку бурштину місцевими жителями: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 11 вересня 2015 р. / Ред. кол. В.В. Галуцько, І.В. Гиренко, О.Ю. Дрозд, С.О. Короєд та ін. К.: «МП Леся», 2015. 136 с.
9. Галуцько В.В. Концепції та правовий стан видобутку бурштину в Україні. Проблеми легалізації видобутку бурштину місцевими жителями: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 11 вересня 2015 р. / Ред. кол. В.В. Галуцько, І.В. Гиренко, О.Ю. Дрозд, С.О. Короєд та ін. К.: «МП Леся», 2015. 136 с.
10. Крижанівський А.Ф. Правопорядок у суспільно-правничих контекстах: спроба системного бачення. Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 1–2 червня 2007 р.): у 2 т. / уклад. Т.Д. Климчук, І.М. Якушев. Луцьк: Вежа, 2007. Т. 1. С. 61–66.
11. Заєць А.П. Правова держава. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 668с.
12. Маланчук З.Р., Корнієнко В.Я., Маланчук Є.З. Результатати експериментальних досліджень видобутку бурштину гідромеханічним способом в Україні. Восточно-Европейський журнал передових технологій. URL: journals.uran.ua/eejet/article.
13. Сурілова О.О. Теоретичні основи адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в галузі використання і охорони надр. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 3. С. 106–109. URL: http://lsej.org.ua/4_2016/42.pdf.
14. Про державно-приватне партнерство: Закон від 1 липня 2010 р. № 2404-VI / Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show_15.07.2017.
15. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV URL: http://lsej.org.ua/4_2016/42.pdf.
16. Василичук В.І. Купранець І.М. Способи учинення незаконного видобування бурштину. Проблеми легалізації видобутку бурштину місцевими жителями: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 11 вересня 2015 р. / Ред. кол. В.В. Галуцько, І.В. Гиренко, О.Ю. Дрозд, С.О. Короєд та ін. К.: «МП Леся», 2015. 136 с.
17. Алексеева-Процюк Д.О. Особливості початкового етапу розслідування незаконного видобування корисних копалин (бурштину-сирцю) Проблеми легалізації видобутку бурштину місцевими жителями: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 11 вересня 2015 р. / Ред. кол. В.В. Галуцько, І.В. Гиренко, О.Ю. Дрозд, С.О. Короєд та ін. К.: «МП Леся», 2015. 136 с.
18. Бурштин. замість легалізації старателів – європейські підходи. URL: <http://epl.org.ua/announces/pravovi-aspekty-vydobutku-burshtynu-v-ukraini>
19. Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
20. Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 615. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.
21. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними від 18.11.1997 № 637/97-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>.

А н о т а ц і я

Сурилова О. О. Правове регулювання видобутку бурштину. – Стаття.

Стаття присвячена висвітленню особливостей правового регулювання видобутку бурштину в контексті сталого розвитку бурштиноносних регіонів України.

Тільки високотехнологічний видобуток бурштину крупними надрокористувачами може забезпечити економічні, екологічні та соціальні інтереси держави та суспільства в цій сфері. Намагання вирішити проблему шляхом легалізації старательського видобутку бурштину та прийняття ряду нормативних документів, які встановлюють особливий порядок використання надр для цієї мети, в той час, коли існує розгалужене законодавство, що регулює порядок надання надр в користування для геологічного вивчення та видобутку корисних копалин та встановлює вимоги щодо екологічної безпеки надрокористування не сприяють вирішенню проблеми та приречені на провал.

Ключові слова: бурштин, нелегальний видобуток, сталий розвиток, старатель, господарсько-правовий механізм.

А н н о т а ц и я

Сурилова А. А. Правовое регулирование добычи янтаря. – Стаття.

Статья посвящена рассмотрению особенностей правового регулирования добычи янтаря в контексте устойчивого развития янтароносных регионов Украины.

Только высокотехнологичная добыча янтаря крупными недропользователями может обеспечить экономические, экологические и социальные интересы государства и общества в этой сфере. Попытки решить проблему путем легализации старательской добычи янтаря и принятия ряда нормативных документов, устанавливающих особый порядок использования недр для этой цели, в то время как существует разветвленное законодательство, регулирующее порядок предоставления недр в пользование для геологического изучения и добычи полезных ископаемых и устанавливает требования по экологической безопасности недропользования не способствуют решению проблемы и обречены на провал.

Ключевые слова: янтарь, нелегальная добыча, устойчивое развитие, старатель, хозяйственно правовой механизм.

С и м м а р у

Surilova O. O. Legal regulation of amber extraction. – Article.

The article is devoted to the clarification of the peculiarities of legal regulation of amber extraction in the context of the sustainable development of amber regions of Ukraine.

Only high-tech mining of amber by large subsoil users can ensure the economic, ecological and social interests of the state and society in this area. Attempts to solve the problem by legalizing digger's amber production and the adoption of a number of normative documents establishing a special procedure for the use of subsoil for this purpose, while there is a large-scale legislation regulating the provision of subsoil for use for geological exploration and extraction of minerals and sets requirements for environmental safety Subsoil use does not contribute to solving the problem and is doomed to failure.

Key words: amber, illegal extraction, sustainable development, prospector, economic and legal mechanism.